

a nyelvek közötti fordítás, tolmácsolás sohasem egyszerű. Így van ez akkor is, ha különböző verbális nyelveket fordítunk egymásra, oda-vissza, de még nehezebb a dolgunk, ha két különböző nemű nyelv közötti közvetítésre teszünk kísérletet. Mire gondolok pontosan? Arra, hogy egy kiállításon mindig a képzőművészet nyelve és a verbális nyelv közötti meditációt szükséges megtennünk, tehát két

különböző közeg, művészeti kifejezőeszköz közös érintkezési pontjait kell megtalálnunk. Készítetést érzünk, hogy szavakba öntsük a látványt. Ez a kiállítás azonban még ennél is összetettebb kihívás elé állítja befogadóját, hiszen, ahogy címe jelzi a 'kimondhatatlanról' szeretne – ráadásul két alkotó dialógusában – elmondani valamit. Ellentmondással és többszörös kihívással találkozunk már a kezdetek kezdetén, de éppen ez az, ami miatt annyira elkezd érdekelni bennünket ez a csendes dialógus, és – nézőként, szemlélőként – szeretnénk bele- vagy hozzákapcsolódni.

A kimondhatatlant szólítja itt a képzőművészet nonverbális nyelve, és bár arra is gondolhatunk, hogy van ennek eredője a negatív teológiában, a misztikusok által tapasztalt kifejezhetetlen élményeken át egészen a tudományosan megfogalmazott 'néma tudásig', először mégis a zavarba ejtetséget kerít hatalmába bennünket. „Csak úgy szólíthatod az öröklétű létet, / Ha elhagyod előbb az emberi beszédet” – írja Angelus Silesius, a német misztikus, és valóban előbb le kell szállnunk egy mélyebb, csenddel telített tapasztalatba, hogy közelebb kerüljünk ezekhez az alkotásokhoz, és megérthessük dialógusuk nyelvét. Hiszen az imént idézett kétsoros címe is jelzi: *Hallgatással kimondatik*, vagyis meg kell próbálnunk hangot adni ennek a rejtőzködő, enigmatikus kiállításnak.

Ha ketten dialógust folytatnak, szükséges, hogy legyen valami közös, ami elindítja és továbbfűzi a párbeszédet. Nádler István és Sara Berti alkotói és alkotásokkal folytatott párbeszédének közös alapját szeretnénk megtalálni – vagy legalább is megsejteni –, és abból indulva szavakat találni kettejük közös kimondhatatlanjához vagy ki-nem-modottjához. Ez a közös alap a két művész egymáshoz közel álló érzékenysége és alkotói megfogalmazásaik

Máthé Andrea 101

A NÉMA NYELV MEGSOKSZOROZÁSA

Nádler István és Sara Berti

Dialógus a kimondhatatlanról

című kiállítása elé

egy-egy közös ponton való érintkezése, még akkor is, ha különböző képzőművészeti műfaj – a festészet és a szobrászat – nyelvéen fogalmaznak, és akkor is, ha egyikük a 'már', másikuk pedig a 'még' pozíciójában van. Műveikben azonban mindketten az anyagban megformáltság egyensúlyára törek-
102 szenek, és bennük/általuk jelenítik meg a szellemi kiegyensúlyozottságot; és bár Nádler István elsősorban festő, Sara Berti pedig szobrász, mégis mindketten alkottak/alkotnak a másik képzőművészeti ágban is, és ez egyiküknél sem tűnik másodlagosnak. Mindketten autentikus művészek, akik nagyon karakterisztikusan juttatják kifejezésre műveikben gondolkodásmódjukat, amely talán legszembetűnőbben a tradícióhoz való viszonyulásukban jelenik meg: nem ellentmondanak és rombolnak, hanem ezen belül újítanak és alkotják meg a sajátjukat, a hagyomány horizontjának szélesítésével, határainak végsőkig feszítésével lépnek önálló útjukra. Nádler István temperával és olajkrétával készített *Budapest-sorozatának* lírai absztraktjain puritán, redukált színekkel, áttetsző sávokkal, gubancos vonalakkal, áttűnésekkel alakított mélységek hozzák létre a gondolati tereket, Sara Berti plasztikái a bronzot formálva a rajzolás gesztusait követik – a felületen erőteljes személyes jelet, kézlenyomatot hagyva. A formák utalásszerűsége révén is dialógusba lépnek a két művész alkotásai, és rajtuk/bennük a logosz ugyanolyan erővel üt át, mint a pathosz, vagyis az értelem és az érzelem, az ész és a szenvedély egymásba fonódottan vannak jelen. Sara Berti szobrain a vonalszerűség, az ívek lendülete szinte párhuzamos Nádler István képein a színekkel, gesztusokkal, hajlíttott vonalakkal feltett formákkal. Hasonlóan a légiességre, a könnyedségre törekvést is megtaláljuk a kiállított festményeken és plasztikákon is. Sara Berti szobrai szinte felhasítják a teret, súlypontjuk, mintha a lehetetlenségbe ereszkedne, ha egy milliméterrel is elcsúsznának, már szoborlétük kerülne veszélybe, Nádler István képein a formák, figurák az elhalványítás-erősítés és az áttetszés olyan finom árnyalataival élnek, melyek mintha szinte önmaguk visszavonására utalnának. Ez a csendbe visszavonuló párbeszéd a mozgalmasság, a dinamizmus, a lendület erejét sem nélkülözi, ugyanakkor észrevétlenül a harmónia, és az összpontosított figyelem terébe vonja.

Mégis, mielőtt túl sokat akarnánk arról beszélni, hogy mit mond nekünk ez a hallgatag dialógus, azt gondolom, arra még jobban kell figyelniünk, hogy mi az, amit kérdez tőlünk: mi nézők hallgatunk-e, valóban oda tudunk-e figyelni magunkra az alkotásokra, a képterek és szoborterek csendjére, átengedjük-e magunkat a szemlélésnek és a szemlélődésnek. Cselekvő mélységekké alakítjuk-e magunkban az alkotások konkrét és absztrakt mélységeit? Engedjük-e, hogy Nádler István és Sara Berti alkotásainak látványa – az alkotók szándéka szerinti – igazi látássá alakuljon bennünk, pillantást nyisson saját csendünkbe is, amelyben tovább folyhat a gondolat beszéde,

ami már nem csak dialógus, hanem az alkotásokkal folytatott többszólamú belső beszéd.

Ortega y Gasset, spanyol filozófus írja *A képek felfedezése* című esszéjében (*Nagyvilág* 2003/1-2), hogy a festészet, tágabb értelemben a képzőművészet „közelebb áll a hieroglifákhoz, mint a nyelvhez: szenvedélyes vágy a kommunikációra, eszközei azonban némák. [...] minden szellemessége e kettős feltétel köré koncentrálódik: a kifejezés vágya és az elszánt hallgatás köré. [...] Azért van rá szükség, mert éppen azokat a dolgokat kívánja kifejezni, amelyeket a nyelv önmagában sohasem mondhat el.” (*Elhangzott a B55 Galériában*)

